

Datum: 17.11. 2025.

Broj: 02-06-1043

Proširenje ponovo na agendi EU: BiH može napredovati samo uz suštinske reforme

Politika proširenja Evropske unije danas ima snažniji zamah nego prethodnih godina, uz jasnu opredijeljenost Evropske komisije da tokom ovog mandata otvori vrata novim državama članicama. Uprkos pozitivnom okruženju za proširenje, u Bosni i Hercegovini i dalje nedostaje političke volje da se ovakva prilika pretvori u stvarne rezultate. To potvrđuje i najnoviji izvještaj Evropske komisije, koji jasno ukazuje na izostanak napretka u ključnim reformama, kao i na pogoršanje u pojedinim oblastima, posebno onim koje se odnose na ljudska prava i borbu protiv korupcije.

Upravo zato učesnici konferencije “Evropa zove – BiH na drugoj liniji”, održane u Sarajevu u organizaciji Transparency Internationala u BiH i Inicijative za monitoring evropskih integracija BiH, naglasili su da naredni period mora biti usmjeren na unapređenje transparentnosti i odgovornosti u ispunjenju preporuka Evropske komisije.

Istaknuta je potreba za depolitizacijom tehničkih procesa na evropskom putu, što smo imali priliku vidjeti u proteklom godinama. Prilikom ispunjenja preostalih zahtjeva za pristupanje pregovorima, uključujući Zakon o sudovima BiH i Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću, ključno je u potpunosti ispoštovati preporuke Venecijanske komisije i drugih relevantnih međunarodnih tijela. Ovaj proces se mora otvoriti prema javnosti kako bi se omogućilo smisljeno učešće civilnog društva i drugih zainteresovanih aktera. Učesnici su posebno naglasili da se kompromisi ne smiju praviti na štetu vladavine prava i zaštite ljudskih prava, što se u prošlosti već dešavalo i imalo dugoročne posljedice po funkcionalnost institucija. Ovi minimalni standardi moraju postati prioritet i u porukama EU prema domaćim institucijama, kako bi se spriječila mogućnost političkih manipulacija evropskim putem u predizbornom periodu.

Učesnici su istakli da je prilikom imenovanja glavnog pregovarača važno osigurati puno poštovanje ustavnih nadležnosti, ali i voditi računa o stručnosti i iskustvu kandidata koji bi trebao govoriti u ime BiH. Istovremeno, potrebno je unaprijediti kapacitete i funkcionalnost postojećih institucija, uključujući Direkciju za evropske integracije i mehanizam koordinacije, te jasno definisati uloge svih uključenih aktera tokom procesa pregovora. Civilno društvo predstavlja značajan resurs za evropske integracije, zahvaljujući svojoj ekspertizi, dugogodišnjem praćenju reformi i rezultatima u oblastima vladavine prava, borbe protiv korupcije i zaštite ljudskih prava. Zbog toga civilno društvo treba biti uključeno u izrade javnih politika te njihovoj primjeni i nadzoru.

Prvi veliki test za ovakav pristup biće formiranje struktura za implementaciju Reformske agende u okviru Plana rasta za Zapadni Balkan. Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH već radi na mapiranju aktera i pripremi prijedloga modela konsultacija i uključivanja civilnog društva u ovaj proces. Od institucija BiH se očekuje da u potpunosti ispoštuju Uredbu o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za Zapadni Balkan, koja jasno propisuje aktivno učešće civilnog društva, posebno u fazi nadzora provedbe reformi. Takođe je istaknuto da sadržaj Reformske agende mora biti dostupan javnosti, kako bi građani, mediji i organizacije civilnog društva mogli pratiti obaveze koje institucije preuzimaju i vrednovati njihov učinak. Iskustva partnerskih organizacija iz regiona pokazuju da transparentnost i kvalitetno informisanje doprinosi bržoj i uspješnijoj implementaciji reformi.

Zaključna poruka konferencije bila je da kapaciteti i volja za praćenje i podršku reformskom procesu na strani civilnog društva postoje, ali da je za stvarne rezultate potrebna i politička volja institucija da taj kapacitet prepoznaju i omoguće njegovo smisljeno učešće u svim fazama reformi. Od institucija se očekuje da dokažu proevropsko opredjeljenje kroz usvajanje i dosljednu primjenu reformi, te unaprijeđenu komunikaciju prema javnosti, kako bi građani jasnije razumjeli konkretne koristi integracija Bosne i Hercegovine u EU.